

CAROLVS VIVIANVS COLLENSIS

LEONARDO TORNABONO

Viro Clarissimo. S.

QVA Temporis parsimonia Tornabone optime, quor-
rerum ordine ne minimum quidem interpolato ue-
teres illi ad immortalitatem consequendam uteren-
tur, non grauiora tantum ipsorum studia, sed uel cō-
uiuia abunde nobis declarant, in quæ uidelicet non
ciborum cupedias uerum quæstionum argutias con-
festabant remissis potius quàm dimissis studijs, ut ue-
terum cœnæ plus omnino sobrietatis quàm mera no-
strorum sobrietas, redolere uideantur, id quod Plato
Plutarchus, Macrobius, alijq; librorum titulos à cō-
uiujs auspiciati testantur. Hæc tu quidem uir generose
nobis quotidie in mentem reijcis, qui cum probe faci-
as omnia, eiusmodi quæstiones inter cœnam discute-
re lucro & quidem maximo, apponis. Quales in
Classiano tuo superioribus diebus inter eruditos,
quos illuc non præter solitum accersueras, agitatae
sunt. Quæsitum ibi est, paria ne priscis illis hodie na-
scantur ingenia, an diuturno quasi partu effœta sit
(quod uulgo creditur) rerum mater Natura, qua quis-
dem de re, quoniam digna uisa est, secretiori ope dis-
serendi in animo habemus. Quæsitum præterea est quo
maxime commentandi genere res litteraria hodie iu-
uari possit, ubi non parum multis iucunde simul &
grauiter prolatis facile omnes recognoscentibus bo-
nos auctores primas dederunt, illos in hac provincia

A

ij

Carolis Vivianus 1577

summo opere damnantes, qui ueterum codicum neglecta fide coniecturis bonos libros adulterant, non alio aut periculo aut iactura quam qui purulento alioqui carcinomati cutem utcunque maligna ope obducunt. Aldum iure optimo laudarunt plerique omnes. Qui quamuis labore alieno magnam partem gloriam uerbis in se transmouerit, Reipub. tamen litterariae opem tulit minime despicibilem, atque utinam diligentiam suam olim moriens cum delphino anchorae aduoluto duorum iam Caesarum auspiciatissimo signo, posteris reliquisset, sed scilicet omnia in peius ruunt. Virtutis insignia nusquam non reperias, uirtutem requiras frustra, iustitiae uexillis & pietatis notaminibus plena sunt omnia, Iustitia uero & pietas quis scit ubi gentium degant? at quoniam ferenda potius sunt quam culpanda (ut inquit ille, quae uitari non possunt. Ad coenam redeo in qua Ouidianam Metamorphosin integritati suae restitutam dixisti cupere te, transformata enim fuerat librariorum inscitia in monstra prope plura quam ipsa alienas referat transformationes, quorum bonam partem Aldus extinxerat pars adhuc honestam faciem deformabat. Dedi igitur operam ut quam emendatissima ederetur, sed cum maxime uarias passim lectiones reperire eundem tamen sensum praeferentes ut ab ingenio illo affluentissimo in opere non emendato relictas maiori ex parte contenderem. Splendidi uiri consilium secutus sum quod non quod sibi bene sapiat quibus suis tantum apponit: sed uaria ferculo generat,

libus suo quæque palato satisficiat, has igitur è ma-
narietatum sylua collegi tum ad genuinas de-
bendendas lectiones, tum ad poetice locutionis
iudicij instrumentum copiamque facturas, quã-
am uereor ne tanquam Sorex (ut Terentianns ille)
iudicio meo peream, qui poteram exemplarium fir-
mè dissimulare, ubi quid minus sincerum prodissim-
nisi has simul edidissim, sed ingenue omnia trã-
enda sunt, ingenue exemplarium, fidem ser-
ui, citra quam ex coniectura quicquam aude-
uix expiabile existimauerim, profuerunt au-
nobis cum multi alij spectatissime fidei Co-
tes ex Florentinis bibliothecis quæ disciplina-
omnium monumentis refertæ publice pa-
tum nobilissimi duo Angeli Politiani unus
drea Daxij alter uiri utriusque doctiss. pariter
diligentiss. Quæ quidem omnia omnes ora-
uelim pro iudicio magis quam pro iudicio acci-
ant. Adieci singulis libris argumenta tuo im-
su atque etiam errore, qui ingenioli mei primi-
in tanti poetæ fronte conspicè patiariis, &
operantibus (ut ipse tu mihi testis es) impres-
bus dictatas, sint sanè necessaria (quod aie-
) ad memoriam adminiculatiorem tot breui-
quasi catena connexis rebus, pereant etiam
m tibi satisfecerim cui omnia debeo, cui nio-
antiquius sit quàm litteras litteratosque assidua libera-

litate fouere, qui quotidie te familiamq; tuam clarissi-
mam celebrant & ædes has tuas frequentant regi-
bus dignas, immo uero te dignas Ioanneq; fratre
tuo integerrimo, Qui reges animo æquatis. Quo-
niam uero inter litteratos & domesticos intra parie-
tes ingenium meum non aspernaris, ita mihi pla-
ceat ut sperem me tibi olim multo maiora, quæ iam-
dudum parturio, largiturum. Vale.

CAROLI VIVIANI COLLENSIS

Castigationes, & ueterum exemplarium

Ouidiana Metamorphoseos

lectiones uariae.

QVONIAM exemplaria omnia, & quicumq; hoc opus citant Metamorphoseos unitatis numero habent Aldus nimis curiosus uidetur Metamorphoseon graecorum imitatione legens, equidem potius crediderim Ouidium unitatis numero delectatum, cum mira carminis deductione fabulam unam canere uideatur, et ex omnibus quoddam quasi elementum conficere, quod uero Raph. Regius ad hanc sententiam affert Ouidium id approbare, cum dicat, Sunt quoq; mutatae ter quinq; uolumina formae, ridiculum plane est, opus. n. ne à limine qdē salutauisse uidetur, quod interpretatur, cum. s. mutatas formas dixerit in primo Carmine. In noua. f. a. m. d. f. Et primo de Tristibus, Carmina mutatas hominum dicentia formas. sed longe diuersa ratio est numeris in carmine utendi et opera inscribendi.

Ante mare & terras & c. uetustissimus codex tellus habet, quod maxime placet.

Quem dixere chaos, uel quod utrunq; recte ex ancipiti relatiui adiectione.

Margine terrarum porrexerat Amphitrite, in ueteribus Amphitrites quod minus placet, quis dici possit nec tellus porr. bra. Amphitrites uel Amphitrites genere masculino. ut Ser. & Macr. de alijs dijs qui utriusq; sexus participationem habent, abunde dixerunt.

Quaq; erat & tellus illic & pontus & aer. sic in omni-
nibus, Porphirio tamen apud Hor. lib. iij. Carm. eo lo-
couteunq; necum uos eritis Vt pontus & aer. Le-
git sic illud exponens utcunq; prouebicunq;. Vt. n.
proubi ponebant antiqui. Virg. in. y. Casis ut forte
iuuencis. Ouid. Quaq; erat & tellus il. ut pon. &
aer. Quod Politianus agnouit ex ipso Porph.

Et pressa est gravitate sui, uel, sua. utrum uero melius
sit, illorū iudicio relinquo, qui tot iam labentibus ani-
nis, de huius pronois reciprocatione digladiantur.

Vix ita limitibus discreuerat & c. uel. Vix ea, uel
discerpserat.

Syderacæperunt toto effervescere, uel, feruescere, uel
fulgescere, uel, clarescere.

Et qui dominari in cætera possit, uel, & quod.

Ille opifex rerum mundi melioris origo, uel, imago.

Cognati retinebat semina cœli, uel, uicini, cœli.

Sanciam uomeribus, uel, uulneribus, ut in. ij. quod ad-
uinci uulnera aratri. r. q. f.

Contentiq; cibus nullo cogente creatis, uel, nullo cultore.

Arbuteos fœtus, uel, arboreos fructus.

Et iunctæ cortice uirgæ, uel iunctæ, sed tanta cognatio
est in his dictiōibus & litterarum & sensus, ut ubiq;
uarie legantur.

Tertia post illam successit Ænea, uel, successerat ænea
sine dieresi.

Communemq; prius ceu lumina solis & aura, uel, au-
ra, aura mihi blandius quid sonat.

Cautus humū lōgo signauit limite mensor, uel, messor
uel, fossor, mensor magis expetere uidetur uerbum si-
gnauit, & quod Virg.

Nec signare quidem, aut partiri limite campum.

A ltaq; congestos. a s. t. m. uel, coniectos, ut inferius, & excussit subiectum pelion ossæ.

S cires è sanguine natam, uel, natos utrunq; recte natam progeniem, uel, natos homines.

F æda lycaoniæ r. c. cœnæ. sic in ueteribus probatoribus, in alijs mensæ, quod qdē non minus placet.

I ngentes aios, dignas Ioue ꝑcipit iras, nil magis heroicū, nil qd assurgat felicius hac lectione, quā licet meliores admittant, quidam tamen amiserunt legentes. Ingentes animo & dig. quod quā longē absit ab heroica illa maiestate alij iudicent.

H aciter è supis ad summi tecta tyrāni, sic in ueteribus qbusdam qd (licet in uulgatis tonantis legatur) maxime placet, graphice. n. humanā regiam depinxit.

Ouid. tyrāni uero nomen apud ueteres bene audisse. Sæpe alias Oui. & Virg. eo loco testatur pars mihi pacis er. d. t. t. Seneca quoq; tyrānum a rege magis re q noie differre inquit, tyranni tamen non ita placet, ut tonantis displiceat.

H aud, timeā magni dix. p. cœli in ueteribus nonnullis regis non cœli.

S ceptroq; insignis eburno, uel innixus, sed apud alios poetas èt uarie legitur in hoc loco insignis mihi placet, quoniā inuit Iouē iter alios dignosci, et qd celsior loco, et qd insignis sceptro eburno eēt, utriq; tamē

N ūc mihi q totū Nereus circūsonat, uel ciccūtonat. (recte **Q**uas dedimus certe terras, uel, quas dedimus terras illis, certe maiorem uim habet & elegantiolem.

C ontremmere oēs, sic in ueteribus in qbusdā ꝑfremmere.

Enumerare, minor fuit, uel, Discere nanq; fuit minor.
Nec contentus eo est in nonnullis deest uerbum substan-
tiuum, nec male.

Quos simul imposuit mensis, uel quod.

In dominū dignosq; eu. t. p. in nonnullis deest copula.

Solit & q; cupidine cædis uertitur in pecudes, uel utitur.

Et mundi moles operosa, uel proles obfessa.

Canis fluit unda cap. uel madidis, qd nō minus placet.

Fit fragor & densi, uel hinc densi.

Vbi nuper arabat. in uulgatis ararat, uel arauit mihi ex
ueteribus arabat, magis placet imperfecto & uici-
nioritempore.

Obruerat tumulos, uel cumulos.

Conchaq; sonanti, uel sonaci. Apuleius in asino Buccā
nam sonacem dixit.

Colles exire uidentur, uel collesq; sine copula iucundior
& purior lectio.

Quem postq; uidit inanem, uel apertum inanem magis
placet, quia sequitur. Et desolatas a. a. s. t.

Hæc quoq; adhuc uita, uel nunc quoq;.

Quo consolante doleres, uel dolores.

Si te modo pontus haberet, uel si te quoq; modo respon-
det superiori nunc quis tibi s. s. m. f. e. f. nunc ani-
mus. m. f.

O utinam possem populos reparare, uel Nunc utinam. p.
p. renouare.

Iussisq; deæ par. r. uel monitis, utrūq; recte, inferius adeo
cælestibus ambo diffidunt monitis item Iacere hos
p. t. iubemur & iussos. l. s.

Sed quid tentare nocebit, sic in omnibus Aldi tamen hæ

redes nocebat legunt quod magis placeret nisi ten-
tassent, sed nocebit uidetur legendum, sunt. n. poetæ
uerba ex illorum persona.

Inde promethides in ueteribus prope omnibus prome-
thiades interposito a, quod & apud grecos et apud
latinos in usu est. Prisc. tamē i li. ij. promethides legit

Postq̄ uetus humor ab igne percaluit, uel incaluit.

Et in his quædam modo cœpta per ipsum Nascendi spa-
tium, quædam imperfecta, uel quædam modo nata,
sub ipsum. n. s. q. imperfecta, utrunq; recte, si recte di-
stinguas.

Quippe ubi temperiem sumpsere, uel sensere.

Irritare ma, in ueterum plerisq; inflammare in nonnul-
lis etiam indagare.

Atq; sagittifera. p. d. t. f. sic in ueteribus inuulgatis

Deq; .s. p. & c.

Pulchra uerecūdo suffundens, uel suffunditur, uel suffu-

Quodq; cupit sperat, uel quæq; . (derat.

Crura notent sentes in ueteribus nō paucis fecent.

Aspera qua properas, uel quæ, uel quo.

Moderantius oro curre. f. q. i. moderantius. i. i. uel moder-
ratus, ut sæpe aliàs.

Inuentum medicina meum est opiferq; per orbem, opi-
fer uenusta lectio & eruditis acceptissima. Aldus ta-
men cum uulgatis alijs opifex, sed opifer legendum,
ut in. xy. de Æsculapio. Cum deus in somnis opifer
c. u. et de eodē li. ij. eodē sensu totiq; salutifer orbi & c.

Hei mihi quod nullis amor est medicabilis, uel sanabilis
Medicabilis acceptior lectio & efficacior.

Vocant tempe per quod, uel quæ.

S pumosis uoluitur, uel, sinuosis.

E ridanusq; senex hanc lectionem codices oēs, Planudes
interps græcus et eruditi multi agnoscūt: Aldus tñ et
Regius parē scite Apidāus reposuerūt, qđ .s. iter po-
pularia Pœneiflumi anō sit Eridāus, qđsi uero nō totius
Helladis potius qđ unius Thessaliæ populares appel-
let fluuios, cū Æas, Epyri, Inacus Achaia sit fluuius,
Eridanus, Attica, atq; et Thessaliæ, ut inqt Apule.
Lodouico coeli teste, qđ fluuius fortuna quapiā labo-
rauit apud ueteres, cū Æschylus Pli. teste i. Hyberia
hoc ē Hispania Eridanū eē dixerit, eū dēq; appellari
Rhodanū. Euripides rursus et Apollōius i Adriatico lit-
tore pfluere Rhodanū et Padū i tāta orbis ignorātia
Poterat credi Oui. cū his mutasse fluuii patriā, uel ad
fluuiorū occultas apud uirg. uias alluisse, qñ poetarū
propositiōibus nō semp narratiōes usq; quaq; rñdēt,
uel ēt errasse quē admodū errauit Luca. sup Tamyrae
urbe Herm. test. at errāt potius hi qđ proniores sūt ad
itruēdas adulterias qđ tuēdas genuinas lectiōes.

Aut horū aut horū nemoꝝ et mōstrauerat ambas hic in
uētustiss. exēplarific legitur: **A**ltorū nemoꝝ et nemoꝝ
mōstrauerat umbras, qđ qđē uersus toto ore Ouidium
refert patrem, crediderimq; utrunq; ab ipso relictum.

Cōsitaq; arboribus lyrcea rel. a. sic legēdū nō lycea, ut ē
in corruptis codicibus, qđ neq; syllabæ, neq; geogra-
phia rō patitur, qđ uero lyrcea seu lyncea (utroq; n-
mō legitur) arua sint. Euse. de tpi. et pausanias i Argo-
lide satis docēt, qđ iterps quoq; repetit et Steph. de ur-

Nec humētī sensit tellure remitti, uel, creatas. (bibus.
Crudele suos addicere, uel, abdicere.

Cōsiterat quocūq; mō. sic nos ex ueteribus emēdauius

quis Aldus, aliq; impssi quocūq; loco legāt. Argus
n. nō trāsmittebat acie mōtes, id qđ ostēdit, cū sūmū
montis cacumē ascendit unde partes specularentur in
oēs. significat igitur quocūq; modo. i. auersus an ad
uersus, qđ manifeste indicat. Ante oculos Io. q. a. h.

Et conata loqui, uel queri, quod minus placet.

Littera pro uerbis. q. p. i. l. duxit. uel fecit, uel, fixit.

Luctus eras lenior, uel, erat.

Talia moerēti stall. s. uel, dicēti, uel, dicētē, qđ minus placet

Abstrahit ipse procul, uel, abstulit inde. (cet

Dum uenit adductas, in ueteribus, dum uehit.

Talia uerba refert, restabat uerba referre Hemistichia illa

duo, Tibi nubere nympha uolētis. Votis cede dei oīno

subditia uidētur, nō n. in uetustis repiūtur et multo

uenustius sōnus iteruenit dicturo uerba, ut taceā Nu

bere scēmīa; eē propriū qđ Mart. dclarat uxori nube

re nolo mea. et Iuu. qđ qris? nubit amicus, ubi amicus

uxoris munere fūgitur. Politi. quoq; trāsuerso calamo

Falleret, ut credi possēt & c. sic nos ex ueteri (deleuerat.

bus quis uulgati, Et credi legant, qđ tñ nō displicet.

Doncc Arenosi placidum lad. ad. a. sic in oibus. Daxius

tamē noster rapidū pro placidū reponēdū suspica

batur, qđ idē in fastis dicat. Quiq; citis ladon. i. m. c. a.

Et alibi Arcades hunc ladonq; rapax & c.

Hoc mihi psiliū, uel, colloquiū, quod nō minus placet.

Quos potuit solos tollens ad. s. iu. sic i ueteribus. et i uulga

tis Aldus tamē, tēdens legit, quod Regius damnat.

Ex Lib. II.

Cuius ebur nitidū Fast. s. tenebat. sic ex ueteribus re

cognouimus in uulgatis tegebat, at qđ crediderit a

poeta in descriptiōibus suis locupletissimo aedificatā

regiam luminis auctori fastigio ebore obducto et in
crustato magis q̄ ex solido ebore & presertim in In
dia ubi Elephanti maxime abundant teste Plin. Soli.
& alijs.

Nam Mulciber illic, uel Mulcifer.

Ad patrios sua fert uestigia u. uel flectit uesti.

Purpurea uelatus ueste, uel praclarus.

Culpam sub imagine celat, uel uelat.

Pignora da genitor, uel da generis, q̄ maxime placet.

Et illud me tr. feres, uel ut ill. m. t. feras.

Promissi testis adesto, uel promissis.

Et quæ non uiribus istis, uel nec quæ modo.

Plus etiam q̄ quod. s. c. possit uel fas est.

Fit timor & pavidatrepidat uel sit t. & p. trepidet.

Ergo qualicuit in ueteribus quibusdam taliter ergo diu.

Mundumq; rubescere uidit uel coelum.

Cornuaq; extrema uelut uel uidet.

Iussa deæ celeres peragunt uel faciunt.

Effugit australem, in ueteribus aliquot effugito utrumq;
recte, potest enim ad circulum & ad Phaethōtem
referri, uel Effuge ut non sit casura quod maxime ra
rum in Ouidiana phrasi.

Alius egressus cœlestia signa uel testata.

Grates agit inde parenti, sic legendum ex probatoribus
non quod Aldus agit ille importuna enim esset repe
titiō cum superius dicat occupat ille leuē & c.

Pennisq; leuati uel leuatis.

Quadriuges spatium, uel quadriungi.

Iam cognosse genus uel cognosce uel iamq; agnosse q̄
maxime placet.

quæ lectio elegantior est & maiorem habet vim quàm
Aldina & aliorum scilicet hoc etiam quamuis hæc
quoque & inueniatur & non displiceat.

Adimam tibi namque figuram, uel, nempe.

Dixit & aduersa. p. a. f. c. uel, arreptam. p. a. f. & c.

Arguit omnipotens, sic in omnibus uetustis. quidam Ar-
cuit impresserunt, sed litterarum cognatio apud anti-
quos, & sensus Arguit quoque tuetur.

Mens antiqua tamen facta quoque mansit in uersa, uel m.
a. manet ut uerbum repetatur quod parum placet.

Est uero cur quis, uel, est aliquid. uero, magis placet ironi-
æ accomodata dictio apud poetas omnes.

Seruandum dederat sed non confessa quid esset, ut mit-
tam seruandam quoque reperiri, Regius hanc lectionem,
sed non conf. ita impugnat ut hac compositione ni-
hil asperius fingi posse contendat asperrimus ipse et
ineptissimus. Aldus sed in confessa quod licet ipse
quoque Regius tueatur mihi omnino minime proba-
tur reclamante syllaba in nonnullis sic inconfessa, in
alijs sed enim inconfessa.

Commisssa duæ sine fraude tuentur, uel, tenebant.

Me petijt pallas licet hoc à Pallade quæras. sic nos ex an-
tiquis alij Me petijt ipsa. l. h. a. p. q. alij, Me petijt
tet hoc ex ipsa. p. q. alij Me repetit pallas & c.

Radices fixerat imas, uel, egerat.

Tractoque à uulnere ferro, uel, à pectore.

Quam quondam Nympha Gaici. Politianus Chariclo
exponit quæ fuerit uxor Chironis teste Apollonijs
Rhodij interprete Pindaro & alijs, sed non propter
reia iudicio meo respuenda est uetus lectio. Nympha

enim hæc cuius nomen more poetico ab Oui. tacetur
in ripis Caici enixa est. maxime cum in nullo exem-
plari Cariclo legatur. Chariclo est in nonnullis. qd
ex Cariclo librariorum incuria fieri potuit.

Vocisq; meæ præuertitur usus, in uulgatis præcluditur.

Onus dextræ baculus syluestris oliuæ. sic nos ex ueteri-
ribus. Politianus Onusq; fuit baculum syluestre sini-
stræ. Aldus & alij impressores onusq; fuit baculus
syluestris oliuæ quod mancum uidetur.

Senserat hoc furtum nemo nisi notus in illo. r. s. sic ueteres.
Aldus, natus, legit, sed notus lepidior lectio uidetur,
cum sequatur Batum uic. t. n.

Sub illis.

Montibus, inquit, erant & erant sub montibus illis. ita
& ueteres & recentiores uenustissima repetitione,
quam tamen Aldi hæredes neglexerunt legentes sub
illis montibus inquit eunt & erant, sed noscunt me-
liora probantq; deteriora sequuntur.

Pura coronatis. p. s. c. uel, thura cor.

Iterq;

Non agit in rectum sed in orbem. c. e. uel, non agit in cœ-
ptum, in rectum, melius, quia sequitur sed in. o. c. e.

Cæloq; petit diuersa relicto, uel, terrena qd nō displicet

Domus est imis in uallibus antri, uel, huius, antri plu-
res & meliores.

Ingenuit uultumq; ima ad susp. d. sic nos ex ueteribus
castigamus. Aldus & alij uultumq; deæ ad susp. qd
tamen non displicet.

Risus abest nisi quem uisi fecere, uel, mouere.

Nec fruitur somno uigilantibus excita curis. Politianus

vigilacibus emendat.

Successu namq; Mineruæ sic ex uenustissimis castigantur
mus carminis ductu & latinitate frequentiori i uul
gatis successorumq; in nonnullis successibus atq;.

Baculumq; capit quem spinea torum. Politianus quod
spinea emendat & notat Baculum genere neutro.
Ut superius emendauit onusq; fuit baculum sylue
stre sin. genere itidem neutro ut Silius in descriptioe
panos dei. Pastorale de obaculum.

Fœlicisq; bonis aliter, uel, leuius, aliter, melius.

Partes quas cumq; sedendo flectitur, uel, flectitur.

Vix ah uix cætera differt, uel, uix iam uix &c.

Virginea palpanda manu, uel, plaudenda, palpanda
in plerisq;.

Et dextra cornum tenet. exemplaria omnia, cornu ha
bent, sed Prisc. lib. yi. cornum legit ubi ait nomina in
u, ut cornu gelu tonitru in, um, quoq; ab antiqs pro
ferri eodem genere, & in, us, genere masculino &
quartæ declinationis, ut Lucanus in. yij. Cornus tibi
cura sinistri, et in eodem. seu Tonitrus ac tela iouis p
sa ga notauit. Ouid. in. ij. Meta. dextra cornum te
net & in. y. flexile cornum &c.

Tremulæ sinuantur flamine uestes, uel, tenues.

Ex Lib. III.

Ille uolubilibus squamosos nexibus orbes, uel, squamosus.

Et immensos saltu sin. i. a. uel, immenso.

Tegimen direpta leoni. sic in ueteribus, Aldus leonis le
git, quod minus placet.

Vitatas inficit herbas, uel, auræ.

Ille diu pavidus pariter cum uoce, uel, mente.

Fortunaq; dies habuit satis. Quae uarietas sit tum exem-
plarum, tum ingeniorum in re leuicula quandoq;
patet, Raph. Regius in omnibus fortunam & recte
legi, & à sciolis quibusdam fortuna supponi conten-
dit. Ego uero in bonis omnibus fortuna repperi &
pro genuina lectione accipio, quis enim nescit? quam
eleganter generandi casus huiuscemodi aduerbijs apud
auctores passim iungatur. Non tamen fortunam usq;
qua; excludimus, ut ille fortuna.

Excipiunt latices Nipheq; uel, Nymphæ, uel, Nephelæq;.

Fugit Autonoeius heros. i. Actæon Autonoes filius, ut
in. iij pentheus. Fer opem matertera dixit.

Autonoemoueant animos Actæonis umbræ.

Planudes tamen interpretatur δ ἀκταώνιος ἦρας

Et Dromas & Canache sticteq; planudes κανακίς

legit & δίκη.

Precipitata uia est. in quibusdam Anticipata, quam le-
ctionem agnoscit Politianus & mihi maxime pla-
cet cum dicat.

Tardius exierant sed per compendia montis.

Nec sum saturnia sinon & c. uel sim. mihi sum magis

placet alludit ad saturni patris æuitiam in filios.

Prima fide uocisq; rata, uel, data, rata magis placet, ut

rata uerba & rata uox passim apud poetas.

Enixa est humero pulcherrima pleno.

Infantem Nymphæ iam. t. q. p. a. uel, nymphis, utrūq;

recte, Nymphæ enixa ē, uel, q. posset amari nymphis

Nam quater ad quinos unum. c. a. sic in ueteribus mul-
tis & uulgatis quod si ætatis diuisionem à Ser. Tullio

factam sequamur, qui infra. xyij. annum pueros ap-
pellauit et ab eo anno ad. xlyi. iuniores, quos bello ap-
tos legebat, poterat puer & iuuenis uideri in. xxi. an-
no. in nonnullis tamen, Nāq; ter ad quinos & c. Et
profecto Ouid. quintum & sextumdecimum annū
in pueris celebravit, ut in. ij. Arcas adest ter quinq;
ferens natalibus annos. iij. Is tria cū primū fecit quī
quennia. y. Bis adhuc Ottonis integer annis.

Corpus putat esse quod umbra est, uel, unda est umbra
melius quāuis Ouid. ferè nunquam corpus appellet
nisi in re animata.

Ac stupet ipse sibi, uel, à stupet, uel, at, uel, ad.
Spectat humi positus geminum ceu lumina sydus, uel,
geminum sua.

Et dignos bacchodigitos & ap. cr. uel, & dignos bac-
cho dignos & .a. c. quod placet quaterq; intonsus.

Quod amas, auertere, perdes. in antiquissimo legitur, quā
amas tibi suscitatur unda.

Summo uestem diduxit ab ore, uel, uestemq; rediit Po-
litianus summa ab ora agnouit.

Lumina mors clausit, uel, mox, uel, amor quā nō displicet.

Ne bacchica sacra uideres. sic ex ueteribus reposuimus
ut referat quare foelix esset si fieret luminis orbis. in
alijs tamen, nec legitur. utrunq; recte.

Quamq; haud procul aug es in uulgatis, quā nō procul.

A Tyro hac posugos. p. s. p. sic ueteres uulgatiq; omnes.

Aldi tamen her. Hac Tyron ac prof. legunt quā syllā
ba in Tyro (ut putauerunt ipsi) claudicet, quā si uero
Virg. non dixerit infula ionio in magno & c. Vale
Vale inquit Iolla et quā ipsissimum est. sub illo alto

præterea lectio ipsa. Hac Tyron ac profug. coactum
nescio quid & insuane præferre uidetur, suum tan-
men cuiq; palatum est.

Qua sitis stirpe creati, uel, simus.

Dextra Naxos erat, uel, dextra, quam Aldus & alij
Dextra melius uidetur, quoniam sequitur. Dextra
nibi lintea danti.

Exilium dira pœnam, uel, exilio.

Primusq; Medon nigrescere cœpit Corpore depresso &c.
sic in plerisq;, in nonnullis tamen nigrescere pinnis
Corporeq; & presso &c.

Vixq; animum firmat, uel, uixq; meū, uel, uixq; metum
quod nō displicet, repetitione nō inueniſta.

Diamq; tene, quæ Planudes Chiam transferat, maio-
ristñ auctoritatis sunt apud me bona exēplaria, et rō
ipsa, siquē bacchus supius Naxon rogabat deferri,
quā alio noīe Diam uocari testantur Pli. Stra. et alij.
Diodorus li. iiii. de Theseo, cū Ariadne (inqt) clam
recedens in insulam appulit, aliqñ, Diam nūc Naxō
uocitatam, de qua Ariadna Catullus.

Namq; fluenti sono prospectans littore Diæ.

Vtira mora uires adsumere, uel, absumere, qđ nō ita pla-
cet, furiosus. n. Pentheus irā adhuc augere cupiebat
mora, non diminuere, iudicio meo, quamuis ira tem-
poris mora absumi soleat.

Stygia dimittite morti, uel, nocti.

Vbi festus facienda ad. s. cytheron, uel, ubi electus.

Ille ēt uellet cū brachia tendere matri, hunc uersum quē
Raph. regius ex ueteribus agnouit, dum quidam ex
pungere omnino uolūt, ita nullius esse sensus ita sub-

salutare dicunt, ut si maxime inueniretur expungendus
omnino esset. ego uero pro Ouidiano quolibetissime
accipio, non ignarus repetitione hac Ouidium mirifice
delectatum in qua pathos non parum moueat, ut in
primo iisdem penè uerbis de Io.

Illa etiam infelix Argo cum brachia uellet.

Tendere, non habuit quæ brachia tenderet Argo.

In. ij. Tēdebat brachia supplex. Brachia capūt. n. h. u.

In. iij. Alter ad intortos cupiens dare brachia funes.

Brachia non habuit.

In. iij. Brachia iam restant, quæ restant brachia tendit.

In. yi. Hi quoque uos moueant qui nostro brachia tendunt
parua sinu, & casu tendebant brachia nati, & saepe
alias, ut apud alios etiam poetas.

Trunca sed ostendens disiectis, uel, deiectis.

Talibus exemplis monita noua sacra, uel, mites sua sacra.

Ex lib. IIII.

Insecta quoque p̄sa repo. uel, infesta, insecta acceptior lectio, ē
festa pro nō festa, profana quibus occupari diebus festis

Incōsūpta iuuenta, ē in ueteribus plerisque iuuentus. (nefas ē.

Quique senex ferula iumbātes ebrius artus sustinet aut p̄a-
do & c. sic nos ex probatissimis reposuimus, Aldus
& alij sustinet & pando, sed nescio quō sustineat
artus ferula simul & hereat a fello.

Dircei, sic legēdū ex uetustissimis codicibus, et Her. bar.
auctoritate quæ fabulā hanc recēset, alij tñ Dirce legūt, ē

Cre. coluisse si. uel celebrasse, uel mutasse (ter quos Plan.

Contiguas habuere domos. in nonnullis continuas eor
dem sensu cōiguas, frequentius reperitur.

Quoque magis tegitur tanto magis e. i. uel tectus magis.

Id uitiū nulli per secula longa notatum, uel, notatum

est sine uerbo est accusatiui est casus uerbi sequentis
uidistis.

Stant ut nocte, uel, sub nocte.

Et aquis nox exit, uel, surgit.

In loca plena metu, uel, metus.

O multum miseriq; mei il. q. p. sic in plerisq; omnibus
Ald. her. O multum miser meus il. q. quod minime
placet, sed pudorem quorundam superat mutandi
semper aliquid cupido.

Oculos iam morte, uel, in morte.

Quos hora nouissima iungit, uel, iunxit.

Nunc tegis unius mox es, uel, nunc es, quod placet.

Solis referamus am. uel, referemus, referamus blan-
dior lectio.

Circumdata collocat apte, uel, arte, ut inferius. Arte uiri.

Thalamoq; deus sine teste relictus, uel, relicto.

Nec loquar ut quondam, uel, loquor.

Mercurio puerum diua Cythereide natum, quidam in-
ter quos Aldus diua et Cyt. legunt. mihi sine copula
placet, Mercurio in dandi casu usitatissime & ele-
gantissime posito.

Sæpe cytoriaco, uel, cytheriaco.

Hæc tibi siue aliqua est. m. s. f. u. in ueteribus. Sed tibi
non minus recte.

Alternaq; brachia ducens, uel, iactans.

Desinis? aut fugio, uel, Desine, uel fugio melior prima
lectio.

Nil poterit uno nisi multos flere, uel, inultos ferre,
quod non minus placet.

Per cognata suis exēpla furoribus, uel sororibus, qd mis-
sus placet.

Exercent aliam partem sua pœna coercent. hic uersus
in ueteribus penè omnibus desideratur.

Intrenuit lumen, uel, ingenuit, quod placet.

Et tres latratus simul, uel, semel.

Et in facinus traherent Athamanta furores, uel, sorores, ut superius p cognat. s. ex furoribus, uel, sororibus.

Et obstantes reiecit ab ore colubros, uel, colubras, uel, Et ob. colubros. r. a. o.

Leucothea q; deum, in ueteribus multis leucothoe.

Serie q; malorum, uel, laborum.

Nec uerba uolenti, uel, loquenti.

At illis, lubrica lubrica perlucet, uel, At illa l. p. mulcet.

Quid q; prius fuerint, uel quod q; prius fuerant.

Sape est ablatu, uel, delatu.

Constitit hesperio regnis Atlantis, uel, regi, quod Aldus & quidam alij legunt, sed si regnis legatur, ut in ueteribus. nec ille pida erit appositio, nec syllaba licentia poetica excusanda, in alijs, regnis q; Atlā. q; prodest.

Et fessos excipit axes, uel, ignes.

Ex auroramos ex auro poma tegebant, Aldus, ferebāt. at nescio quomodo frondes ferant ramos & poma, nisi per hypallagen legamus.

Qua q; patet, uel, patent.

Maduere graues aspergine penna, uel, leues, utrūq; recte Littora cum plausu clamor. s. q d i. d. Aldus, cū plausu clamor, quod minus placet, clamor cum plausu impleuere notissima figura est.

Semina q; ex illis ut erant, uel, iterant.

Quarenti protinus unus. Narrat Lyncides mores q;

Habitumq; locorum. Aldi heredes hunc sex quies
sum omiserunt, qua causa ipsi uiderint, cum ueteres
omnes & uulgati, & quidem necessario admittant,
in nonnullis legitur. Narrat Lyricides.

Phorcidas unius sortitas, uel, partitas.

Pegason & fratrem. i. chrysaora, quam lectionem agno-
scit Politianus, uel, & fratres. i. colubros, uel, et fôtē.

Cur una sororum, uel, sola.

Mutauit in hydros, uel, angues.

Ex Lib. V.

Nec conigialia festa, sic nos castigauimus ex ueteri-
bus quemadmodum & in. XI. nec conigiale solutū
est, quibus lectionibus ad stipulantur, codices duo an-
tiquissimi Marciana bibliothecae unus, bibliothecae
Dinae salutatae alter. Aldus & alij hic. Nec con-
igalia illic, nec conigale, sed codicum culpa, cum
in hac quoque parte fortuna dominetur, uidelicet, ut
in bona incidat exemplaria.

Assimulare freto, uel, assimilare, ut in. xy. profinus assi-
milat tenuit quoscumque colores.

Pectora rupisset, uel, fregisset.

Sub acerbo uulnere uitam, uel, sub acerbo uulneris ictu.

Ecce syenites, in ueteribus syenites, quoniam libenter
litteris latinis utebantur ueteres. Plin. & alij de sye-
ne urbe meminere. Ouid. primo de ponto.

Quid tibi si calida profit laudare sienae?

Iussus eras celebrare dapes, festumq; canendo, uel,
canebas.

Tractum de uulnere telum, uel, de corpore.

Sperchionidenq; lycetum, uel, sperchesiaden.

Hinc gemini fratres Broteasq; uel Proteas. Planudes
βροτέας.

Raptaq; de dextro robusta repagula postli, postli legit
Priscia. in. yij. in exemplaribus posse.

Bactrens Alcioneus, uel, Battrens Alconeus. Planudes
ὁ βακρονδύς; Barceus a barce urbe Aphricæ (ut
eruditi qdā putant) gentili noīe formato, uerum Bar
ces urbis gentile βακρονδύς; non Barceus au
ctore Stephano. Sunt qui legunt Bactrius a Bactris
Persiæ ciuitate.

Immotusq; silet arm. q. m. i. uel silex, silet magis placet
cum subita mutatione & constiisse & conticuisse,
elegantè illum dicat cum & clamaret et curreret.

Regisq; Thoastes Armiger, uel, Thoastis ut Thoastes
fuerit rex, uel, Thoacti, uel, Thoactes, Planudes.
ὁ θοαυστῆς.

Et mille secuti Phinea. tela uolant & c. Sic distinguen
dum, ut Phinea accusatiui sit casus, participij illius se
cuti, quidam phinea tela uolant coniungunt qua
si phinea possessiuum sit, sed male, phineum enim
deriuatiuum mediam habet longam, ut superius
Phinea cedere manu, qui error in Aldina im
pressione est condonandus, tamen impressorum
incuria.

Quæcunq; ea tolle, uel quæcunq; est.

A dextra Cythno Gyaroq; relicto Cypro, in ueteribus
quod Geographia ratio respuit, sed facili deprauatio
ne in Cyprum degenerauit, Planudes. meliores na
ctus codices Cythno uertit.

Te tamen o parue rector Polydece scriphi, quidam po-
lidecta scribendum censent, quoniam græce δ πολυ-
δ'έκτης ὦ πολυδ'έκτη.

Fusca repurgato. f. n. c. uel fusca.

Impetus ire fuit, quidam deprauatum suspicantur esse
hunc locum, q̄ cum adhuc sedato animo essent mi-
se impetum ire fuisse dicat, quod non nisi ad perturba-
tos pertineat. at Ouid. ad furorem poeticum alludit
quem alibi impetum appellat, ut in primo fastorum.
Scimus & ad nostras cum se tulit impetus artes.

Ingenij currant flumina quanta tui. Et lib. iij. de
ponto. Impetus ille sacer qui uatum pectora nutrit.
qui prius in nobis esse solebat, abest.

Hominemq̄; putat Ioue nata locutum, uel, loquentem.
Surgit & immisso hedera, uel, immensos.

Vasta giganteis ingesta, uel, iniecta.

Depositiq̄; metus, uel, deposuitq̄; metum, quod placet,
uel depositoq̄; metu, quod habent uulgati, nec satis
probat.

Et tamen in cælo (quæ iam patientia nostra est?) uel
quoq̄; iam patientia nostra est.

Haud procul æthneis lacus est à mœnibus, uel, enneis,
uel montibus.

Tinctas ferrugine habenas, uel rubigine, sed ferrugineæ
dicuntur res inferorum a poetis, ut Virg. Et ferrugi-
neæ subuectat corpora cymba. Claudian. de rapto
Proser. Tum ferrugineo lachrymas deterfit amictu.

Et me dilexit Anapus, uel, anapis, sic uertit Planudes.
dicunt tamen anapus scribi debere, sed uarie scriptum
legitur, ut Fast. iij. Præterit & Cyanen & fontes le

nis Anapi. alibi. Quaq; suis Cyanen miscet anapis
Solis aboccasu uel, ad occasus. (aquis.
Dulce dedit texta, quod. c. a. p. uel tosta.
Et tangeremonstra pauentem, uel, parantem, quod con
gruit cum uerbo fugit.
Sydera nunc uentiq; nocent, sic in ueteribus. in alijs
Syderaq; uentiq; nunc aduerbium mihi placet, quia
superius. Et modo sol nimius, nimius modo cor. im.
Exit in aethereas, uel, iuit.
Proq; meo ueni supplex tibi Iuppiter, uel, o Iuppiter.
Furuis peperisse sub antris, uel, fuluis sub undis, uel,
sylvis sub atris.
Testemq; profanam fecit auem, uel, profanum.
Mistae syrenes eratis, uel doctae mistae in plerisq;
Vt uestram sentirent aequora curam, uel, senserunt.
Propioris margineripae, sic nos ex uetustiss. emenda
uimus, cum Aldus & alij fontis pro ripae impresser
int insinceros secuti codices ripae legendum est cu
sequatur. Altera uestes ripa meas habuit.
Vsq; sub orchomenon psophidaq; in quibusda corrupte le
gitur sophida, uel, siphida. Planudes Ἰωφίδος ps
phis pausania teste multarum urbium nomen est, sed
quod ad nos pertinet in Arcadia à Plin. & alijs po
nitur, qua fugiebat Arethusa Siphie thesprotia est op
pidum, quod neq; Orchomeno, neq; Cyllene uenit.
Per tamen & campos per opertos, uel, & oper.
Nisi sic timor, uel, si timor.
Sonituq; pedum terrebar, uel, terrebat.
Armigeræ Diana tuæ, in multis, Dictynna.
Coniugia uictæ, cum facerent, uel, iacerent.

Plangere diuinq; uolunt, uel diuinq; uolunt plangi.

Ex Lib. VI.

Deseruere sui nymphæ uineta Timoli Aldus Tmoli nulla (ut uideo) carminis habita ratione, præcipue cū Plin. lib. y. dicat Tmolium montem ante Timolum dictum fuisse.

Faciendæ maxima telæ, uel, lanæ unde lanificium.

Subitusq; inuita notauit Daxij nostri codex notabit pro notauit habet non temporū sed litterarum. u. & b. cognatione ut apud Persiū uetauit pro uetabit, utrāq; uero lectionem à Politiano ex uetustis. exemplaribus publice exhibitam Daxius idem asserebat.

Insecti pectine dentes, uel, inserti.

Percussis solibus arcus, Aldus & uulgati alij percussis habent, sed ueteres percussis quod Plin. declarat li. ij. his uerbis, manifestum est radium solis immixtum caue nubirepulsæ acie in solem refringi colorū uarietatem mistura nubium aeris igniumq; fieri. certe nisi sole aduerso non sunt.

Exiluisse fretum, uel, ferum 10. Baptista Egnatius uir bene doctus fretum tuetur in racemationibus suis.

Variis Deoida serpens in nonnullis Deolida sed eruditi omnes Deoida admittunt.

Gignis Aloidas, sic quidem legendum, ut Virg. Hic & Aloidas geminos immania uidi corpora.

Et antiquas exercet Aranea, uel, stamine Aranea acceptor.

Ite satis propere sacris, uel, ite sacris pro sacris.

Quodq; licet tacito. u. m. n.

Latona turba quantū distabat ab orba, alij turbæ ut sit,
turbæ uenerantur. n. l. t. m. &c. alij turba quantum
dist. ab illa, alij aliter, sed nulla mihi lectio satisfa-
cit atq; aliquid interceptum, uel, deprauatum uideri
tur, cum Latona inferius dicat, et me (quod in ipsam
recidat) orbam dixit, Atq; Niobe nunquam ipsam
appellauit orbam, qua de cā aliqd desyderatur, nisi
(qd de dea nefas credere) mentiri uelit Latona ut ex
iræ aggeratione acriores in Niobē moliatur pœnas.

A, dextro paulatim defluit armo, uel, deficit sed defluere
ex equo non solum poetæ sed historici etiam usurpāt.

Q. Curtius lib yij. de Menedemo duce loquens sic ait
Hæc agentē anima defecit, corpusq; ex equo deflu-
xit in terram.

Frena tamen dantem, inueteribus nonnullis Frena dabant
tamen hunc, quod maxime placet ex repetitione pu-
riori, quia superius frena dabant Sypilus.

Hærentia uisceretela, uel, uiscera telo quod nō minus pla-
cet Prisc. tñ Hærentia uiscere tela, legere uidetur.

Duplicataq; uulnere cæco est, uel, tota est.

Errantem accēpit, uel, orantem, utrūq; recte errantē ta-
mē Ouidianum quid magis sapit, ubi uix soror erran-
tica errantem sororem accipit, ut superius Hospita-
tu terris erras ego (dixit, in undis.

Distulit irasitum, uel, sustulit.

Concolor hichumerus, uel, huic, qd minus placet

Barbara Mopsopios, uel, Cecropios utrūq; recte à Mo-
psopo enim & à Cecrope regibus quemadmodum.
& à multis alijs, ut Pausanias Strabo & alij testan-
tur acceperunt nomen.

Infausto cōmittitur ordine sermo, uel, omine.
Satis est procul esse sororē sic in omnibus & recte Aldi
Her. Satis est uidisse scrorem.
Vtq; fide pignus in ueteribus quibusdam ut fidei pignus
Prisc. tamen li. ij. Vtq; fide agnoscit ubi fide pro fidei
positum dicit.
Vt simul imposita est, uel, At simul.
Non hęc mihi debita pœna, uel, hostis mihi deb. p.
Vite caput tegitur, uel, Vitta caput tegit & c.
Attonitamq; trahens intra sua mœnia, uel, limina.
Abstulerunt ferro, uel, abstulerint, uel, abstulerant
Intus habes quod poscis, uel, quem.
Egestaq; uiscera, uel, semessaq;.
Orithyian amās sic nos ex ueteribus, uulgati Orithyiam
adamans.
E quibus æolides Cæphalus quidam bene docti cū non
Æoli filius sed Deionei, uel, Eionei Cæphalus fuerit
Eustathio, Pausania, Phærecide & alijs testibus Eio-
nides cæphalus agnoscunt nos uero cum exemplaria
omnia & Planudes interpres æolides habeant et in
ij. Aspicit Æoliden cæphalum. quærendum potius
cur æoliden appellarit Ouidius q̄ codicum fidem uio-
landam esse putauimus.

Ex Lib. VII.

Voxq; datur Mynijs, uel, miseris, uel, uisq; datur numeris
Thalamos alieni concupis, uel, concipis.
Forma mouere potest, uel, ore. m. p.
Prodami ne ego regna. p. uel, perdam.

Titulum

Titulum seruatae pubis, uel, puppis.
Cultusq; artesq; uirorum, uel, locorum.
Pulsusq; resederat ardor, uel, fractusq;.
Totoq; recanduit ore, uel, expalluit. recanduit flammæ
proprium est.
Creditus accipit, uel, creditur.
Diriguere metu Myniæ, subitille, uel, subito Myniæ.
Ille nec ignes sensit anhelatos, uel, ullos anhelatus, uel,
illos anhelantes.
Victor Iolciacos, uel, Cecropios. Iolcos Iasonis patria
erat, in Thessalia, Planudes κεκροτωιδεργους uer
tit. i. cecropias turres.
Dissimilem q; animum subiit pater Æta rel. uel, subiit
Æata, quod fortasse melius, cum Æata trisyllabum
fere inueniatur, ut superius.
Concipit interea ualidos Æatias ignes. Val. Flaccus.
Hunc ferus Æata: scy. pha. q; r. Catullus.
Phasidos ad fluctus & fines Æatæos. hæc eadem Va
rietas in Epistolis Hypsipyles & Medæa reperitur,
ut illic satis differuimus.
Homines uolucresq; ferasq;.
Soluerat alta quies, nullo cum murmure serpens.
Sopitæ similis nullo cum murmure serpit, in hoc loco à
multis meliora desyderantur exemplaria, equidē (ut
ingenue fatear) mihi minime satisfacio, quis legi pos
sit Quies serpēs nullo cū murmure soluerat etc. ut Vir.
Tempus erat, quo prima quies mortalibus ægris.
Incipit, & dono diuum gratissima serpit.
& Medæa sopitæ similis serpit. n. c. m. quod alij se legis
se testatur nō mihi displicet ex pūcto s. medio uersu.

Soluerat alta quies, nullo cum murmure sepes
Immotaq; silent frondes &c.

Et uisis regionibus ap. an uel, et cretis.

Multa quoq; Eridani pl. gr. c. huc referenda sunt quæ li.
prima diximus in illo loco Eridanusq; senex. nã hic quor
q; Apidani neglecta exemplarium fide reposuerunt,
paruo negotio poterat à magicis draconibus trasue-
bi Medea ex Thessalia in Atticam, nisi Ouidius Eri-
danum in Thessalia ponat.

Dissimilesq; animi subeunt ætate relicta, uel, Dissimileq;
animum subiit æt. r. miror tam libenter à quibusdam
Tuccæ & Vari partes usurpari, ut uersum hñc quoq;
tanq; superfluum excluderint, mihi scitissime apposi-
tum uidetur cum Arist. uigorem humani corporis an-
no. xxxv. iã euanescere, ai uero. xlix. testetur in Poly-
nicis & Rhetoricis. ostendit igitur Ouidius non cor-
poris tantum uires sed animi quoq; (quod magis mi-
rum) ab Æsone receptas esse, quod si omnia expun-
genda sint ex hoc opere, quæ hac ratione superfluere
uideri possunt, iam ad minimum (opinor) egregiũ
opus redigetur.

Idq; petunt iuuenis p̄ciũ, uel, Idq; petunt precĩũq; iubēt.

Ne spes agitis inanes, sic reposuimus ex antiquiss. alijs

Nec spes agitatũs impresserunt, quod minus placet.

Ille cruore fluens cubito tamen &c. sic in ueteribus, qui-
dam tamen subito pro cubito legunt.

Attonitus tamẽ est ingens discr. p. c. p. n. uel, geniti discr.

ingens magis placet ob illud, discr. paruo.

Occidit ille scinis, uel, senex, uel, ferox, uel, suis,

Florentemq; syron Cythron pl. q. s. ita quidem legendũ

putauerim cum alijs, siquid ab exemplaribus discere liceat. q̄q̄ Her. Bar. Syron primam habere breuem dicat, honestius tamen mihi uidetur in Syro q̄ in Cythno qd̄ quidam fecerunt primam corripere.

Ophias effugit natorum uulnera combe, sic ex ueteribus alij quoq; castigauerunt, quamuis Planudes Iambe transtulerit sed errore manifesto, ut praeter alios Ianus Parrhasius uir doctissimus sentit, quod combē puellā numerosae prolis exemplum à nonnullis ex graecis adduci, siquidem centies, peperisse Aristio Salaminio teste & Zenobio in collectaneis inquit. (te, uel erit.

Dicite & omnis eat rerum status iste mearum, uel, duci Exitium superabat opem, quae uicta iacebat, uel, opes, uel & q̄; iacebant.

Morbo moriturus inerti, uel, leto, uel, longo inerti, pro longa inertia.

In partem leti citius uenit atq; salutis, uel utq; sal.

Ut uitam odissem, uel ni uitam & c.

Quilachryment, desunt, uel, **Q**uin lachrymae desunt.

Natorumq; uirumq; animae. **M**iror Aldum syllabare clamante.

Natorumq; matrumq; impressisse, cum in Mater primā esse longā earum ēt infantibus filijs cōstet. ego q̄ libentissime legerē Natorq; patrūq;, q̄a sequitur iuuenumq; senumq;, sed citra exemplarium fidē quicquā audere non est animus.

Isse sub amplexus Aeginae Asopidos olim. quamuis aliter alij legant, hac nulla mihi castior uisa est lectio. (idē.

Et totidē rami, in uetustissimo codice legitur. Et promittit

Aspicio qui nos addeunt, sic nos ex uetustissi. alij **A**spicio noscoq; addeunt.

Lucis pars ultima mensæ sic ex ueteribus quibusdā nobis
placet, eleganter enim Ouidius rerum ordine distin-
guit tempora dicens.

Talibus atq; alijs longum sermonibus illi

Impleuere diem Lucis pars ultima mensæ

Est data, nox somnis iubar aureus extulerat sol.

alij tamen lucis pars optima impresserunt.

Magnæ soror Orithyia, uel, raptæ, magnæ frequentior
lectio. alludit ad illud, si forte magis per. a. a. o. t. ma-
gni. n. nominis fuisse significat, Raptæ ad id spectat
dignior ipsa rapi.

Desiderioq; calebat, uel, dolebat.

Dum census dare me promitto loquendo, uel, dare me
pro nocte paciscor.

Exclamo mala p. d. pactus adulter, uel, fictus, uel, tectus
Studijs operata dianæ, uel, operosa, ut in fastis uates ope-
rose dierum.

Quod nos (ut cernis) habemus, uel, manibus quod cer-
nis habere.

Cessit & exitio multis pecoriq; sibiq;, uel, pecorumq;
suoq;, Planudes pecorūq; suūq;.

Ruricolæ pauere ferā, uel, rurigenā, Planudes Indigenā

Nympham mihi credit amari, uel, me cr. amare.

Ex LIB. VIII,

Quæq; manu premeret, uel, manum premerent.

Nam pereant potius, uel, ab per. p.

Dirigere imitem non inscius, uel, nisi nescius.

Fert secum spoliū celeris, sic nos ex antiquissimo exem-
plari qui in Diui Galli Bibliotheca est & Prisciani
auctoritate castigauimus, Qui li. y. de nominibus in-
er, loquens ita inquit, celer masculinum celeris facit

ſcemininum, cuius in e, neutrum inuenitur. Ouid.
lib. viij. Met. prædaq; poſita nefanda fert ſecum ſpoliū
celeris, in alijs ſcleris legitur, quod mihi non mi-
nus placet.

Patris ad ora, quæ tibi donauit. Aldus patris ob ora quæ
t. quod minus placet.

Generis falſa eſt ea fabula, uel, genitrix falſa eſt &
fabula.

Me miſeram properare iuuat, uel, iubet.

Et modo factus erat, uel, factus auis.

Vota ioui Minos taurorū ſanguine, uel, corpora centū.

Incertas exercet aquas, uel, & dubias.

Dextra lebintos erat ſcœndaq; melle Calymna, uel, Ca-
lydna. Herm. ille Barbarus in Pli. caſtigationibus lō-
ga ueterum ſcriptorum nomenclatura de hoc nomi-
ne inter ipſos minime conſtare teſtis eſt, Planudes ca-
lymna uertit, cuius mel à græcis celebratur.

Rapta Minoide Diam, uel, Chiam, ſed Diam legendū
ſuperius ſatis diximus.

Præteritas ceſſaſſe ferunt. l. a. uel, præterita.

Et ſetæ ſimiles rigidis. h. h.

Stantq; uelut uallum uelut alta haſtilia ſetæ. Sunt q̄ alte-
rum horum carminum expungant uelut ſuperflūū,
& qd̄ ſupfluit, ſed q̄a et Ouidianū et elegans utrūq;
apparet & emolumentū plusq; detrimentū allaturum
putauimus, ſi utrūq; legatur, neutrū expūximus.

Nec ſeſe ī mœnibus urbis ſic in ueteribus & recte ad ex-
primendam populorum externationem, quidā tamen
legunt, Nec ſe niſi mœnibus.

Caluere cupidine laudis, uel, coiere.

Venit Atalante Scenèi pulcherrima uirgo. hic uersus in
nonnullis desideratur, abijciturq; a quibusdā quasi syllaba
bis claudicans, qd̄ tñ licētia poetica facile defenditur.

Et auratis mutauit uestibus atras, uel, auratas atris.

Vbi sunt pia iura parentum, uel, pia uota.

Et quos sustinui bis mensum quinq;, uel, mēses b̄ts qnq;
Prisc. in. yij Bis mensum quinq;, agnoscit. ubi mensū
pro mensium poni testatur.

Plangunt ora simul matres Calydonides Oeneus, uel
eheu, uel plāgunt hūc matres calydonides Euenia q;
quod non displicet ab Eueno fluuio, de quo Pl. li. iij.
Etholorum (inquit) Est Calydon. yij. M. D. passū
a mari iuxta Euenum amnem. Ouid inferius Venerat
Eueni. r. i. n. a. u. quod uero mediam in primogenio
produxerit in deriuato eandem corripit ex usu
multorum facit.

Summa lacunabant, uel, lacu nabant, uel, lacus nabant.

Medio circumdata muro, uel, modico.

Mentæ extersere uirentes, uel, menta uirenti, prior lectio
lepidior uidetur, postq; (inquit) testa parem fecit men-
sam, Mentæ uirentes extersere, diuidit officia in aiatis,

Interea toties haustum cr. r. uel quoties, sed toties in uer-
teribus.

Dumq; ea mirantur, dū deflent magna suor, duo illi q se
quuntur uersus in uetustis nō reperiuntur, sed & Po-
litianus, nō reperiri testatur, quod nō mirum est cum
superfluant, si res expendatur, ita importune idem re-
petunt & complicant sensum, ideo nos nō expunxi-
mus omnino, sed hic se posuimus tanq̄ ingenij illius
profluentis impolitam fœturam, si tamen illius fœtu-
ra sunt. Sunt autem hi.

Mersa uident quærentq; sua pia culmina uillæ
Solaloco stabant, dum descent fata suorum.

Neu sim tumulandus ab illa, uel, tumulatus, quod non
displicet. Vt non uideam (inquit) uxorismæ busta,
sed non quia tumulatus fuerim ante ab illa, ut neuter
alterius busta uideat.

Gemitūq; dedit Deoia q̄r. uel, decidua, uel dōdonia
uel de uulnere, oīa recte. nobis ex ueteribus probatis
Deoia placet, a Cerere, ut sup̄ius Varius deoia ser
pēs, q̄a dixerat. Ille etiam cereale nemus.

Accipe quos alte frenis, uel quos apte.

Scabrirubigine dētes, i ueteribus nultis, Scabræ rubigis
Noctis erat tēpus, uel, noctis enim. (ne fauces.

Geminis amplectitur ulnis, uel, alis.

Faucesq; & pectus & ora Afflat, ut in uā. pagat. in
uulgatis. Afflat & in uā. peragit.

Inq; domos inopes assueta reueritur atria. Sic nos ex
antiquis alij assuetaq; uerti. a. legunt.

Vultumq; uirilem.

Induit & cultus. p. c. a. Sic i ueteribus, uel, et uultus, qd
nō displicet, ex repetitōe nō solū uultū uiri, sed ēt pi
Ex Lib. IX. (scatoris.

Tenuiq; a pectore uaras, uel, curuas. (pidior lectio ē.

Nescia quē maneat tātū uictoria regni, uel, belli regni lei

Fluuiūq; ipsumq; timētē, uel, fluuium Nessumq;.

Vltima dicta re probat, uel, res.

Quæ quoniam adueniet, uel, haud ueniat.

Quid si me Meleagre tuam memor esse sororem

Forte paro facinus? Sic nos ex ueteribus alludit ad
auunculos occisos à Meleagro, uel, Quod si, uel, sed
si. m. M. tuam memorem esse & c. omnia recte.

Iugulata pellice testor, uel, tester, uel, uulgata, quod ex superiori lectione non ita placet.

Pomaq; ab insomni male cust. uel, non cust.

His Cacus horrendum &c. cui satis nota est poetarum licentia in syllabis non usq; adeo una syllaba offenditur in hoc uersu, ut totum expungat cum caetera maxime congruat, quidam emendant Cacus & horrendum, quod placeret, si quis ueterè astipularetur,

Lotis in hanc Nymphæ. Lotis non lotos legendum, quæ fugiens obscæna priapi, in hanc arborem uersa est, ut in Fast. hanc ipsam enarrans fabellam.

Atruber hortorum deus, & tutela priapus, Omnibus ex illis lotide captus erat. Et paulo inferius. Lotis in herbosa sub acernis ultima raucis.

Sine munere uestro contegat, uel, contegit, uel, sine crimine uestro.

Flebuntq; pares, uel, fientq;.

Paulatim declinat amor, Politiānus ex antiq; succrescit. Et mihi quæ maie. s. q. t. q. uel, Hei mihi, quod minus placet. dicit. n. Nescio quam facies &c. Et mihi nil nisi frater eris.

Talia ne quicq; properantem, uel, perarantem, quod nō displicet, magis tamen placet properantem, cum ex affectu properans non prius uiderit se cæram impluisse quàm ipsa plena manum reliquerit, inferius èt quæritur, licet alio deslecti possit, Tam cito commissi properatis. u. t.

Non adijt caute sic Politiānus quoq; agnouit, uel, apte non adijt, uel, non adijt apte.

Et humectat lachrymarum graminarino, uel, riuus.

Non reiectura petentem, uel, neglectura.

Nō hoc inimica precatur, uel hoc non inim. quod effica
cius quid sonat.

Lingua defecerat humor, uel, lingua.

Submersa q̄; toto Obruoꝝ oceano, uel, subuersa, sed sub
mersa melius, ut Virg. Submersas q̄; obrue puppes.

Sape ut medeatur amori, uel, mederetur.

Indecepta pia mend f. l. Sic in ueteribus plerisq̄; in uul
gatis, Indeprehensa.

Puras q̄; ad sydera supplex. cr. m. t. sic in ueteribus omni
bus, cur uero Aldus & alij, duras, impresserint
coniicere nescio, puras autem Ouidius appellat ma
nus fœminæ innocentis, & q̄ dea acceptissima sit.

Et erat qui deciperetur, uel, decipiat adulter.

Quemq̄; uirum putat esse suū. f. cr uel, uirum. f. cr.

Nunc quoq; uotorum nulla est pars uana, in ueteribus
multis pars una, uel, spes.

Quodq; ego uult genitor, uult ipsa, socerq; futurus, pleni
or hæc lectio est & melior uisa est q̄ quod alij impres
serunt. Quodq; ego uult genitor socer & uult ipse
futurus.

Cuncta q̄; cognoui sonitum comitesq̄; facesq̄; uel, comi
tantiaq̄; æra.

Ex Libro. X.

Occidit in talum. s. d. r. uel, in talo, utruq; recte. nam
teste Seruio in eo Vir loco. Rapuitq̄; in fomite flam
mam. fuit antiqua circa communes præp. licentia, ut
Conditus in nubem. Cōtra uero, nota conduntur in
aluo. Item. Sæua sedens super arma Cic. quod ille in
capite ab hostium duce acceperat.

Ad superas postq̄ Rhodopeius aras, uel, aras.

In quem recidimus, uel decidimus, sed recidimus omnino melius.

Vos quoq; iunxit amor, uel, uincit amor, ut superius de se, vicit amor &c.

Prendiq; & prendere captans, uel, certans.

Nisi se quereretur amatam, uel amari, uel, subsequeretur amatam.

Tuq; o confisa figura In. l. tua, uel, figurae tuae.

Nisi quæ portat sua fulmina terræ, sic in omnibus quos uidimus Aldi her. Nisi quæ posset sua fulmina ferræ.

Immunitamq; frequentat, uel, immutatam, utrunq; recte. Spartani enim mœnibus ferreis i. uiris armatis se tuebantur, cum non magnopere ciuitati muro opus sit uiros habenti, qui pugnare possint & uincere, unde orta consuetudo est muri partem deicere ingrediēte principe, ut Plutarchus Simposiacon. ij. testatur, immutatam. quia illinc nunq̄ discedebat ut sequitur.

Fuluis hærentia uirgīs, in nonnullis linguis.

Ipsē suo gemitus folijs inscripsit & ai ai, in plerisq; ya, Eruditis ou ou placet qd̄ legimus i nobili illo. D. Galii exemplari, & Politianus ex alijs notauit & recte meo iudicio cum ex eadem dictione s. ou & Apollinis gemitus, & Aiakis nomen deprendi possit, ad qd̄ scite Sophocles in tragœdia cui titulus est αἶας μά

σινοφόρος allusit, in qua Ajax

αἶ, αἶ τις ἀνὼτ' αἶθ' ὧ δ' ἐπ' ὠυμοῦ,
τοῦ μὲν ὑψυοῖς εἰν ὄνομα τοῖς ἐμοῖς. conqueritur ac sepe αἶ. αἶ. iterat. Et uidetur geminatum ou ou innuere Ouid. ut altere nominis sit, altere querelæ.

Littera communis medijs pueroq; uiroq;
Inscripta est folijs, haec nominis illa querela.

Theocriti quoq; pastores frequenter hanc euolationem geminatam usurpant, quomodo uero ex ya, & nomen & querela elici possit, uiderint illi, qui quotidie dum supra alios aliquid scire uideri uolunt, inscitiam produnt suam.

Nec credite factum, uel, ne, quod non displicet, ex dissolutione. n. quandoq; maior uis concipitur, ut Vir. Aut aliquis latet error, equo ne credite teucri.

Et pietas geminato crescit amore, uel, Vt pietas qui crescat. a. Ultra autem, Sperare aliquid. p. i. u. uel, peccare, utrunq; placet sperare, quia dicit, Si nil conceditur ultra, peccare, quia sequitur. Et quot consumendas & iura & n. s. & c.

Nec metues atro cr. uel, sacro.

Tum deniq; flere uetauit, sic in plerisq;, in quibusdam uacauit, quod non minus placet, si uetauit dare pro dabat, & requirere pro requirebat exponunt ueterum glossemata.

Porrigitur radix longi firm. uel, ad firm.

Per iuga psyluas dumosaq; saxa, uel dumos & saxa.

Nuda genu u. r. s. d. uel, vsq; genu.

Stet mihi ne magno, uel, tibi mihi ex affectu melius.

Et ueteris monstrum mirabere, sic in ueteribus, uel mirabile, elegantior mihi uidetur prior lectio.

Forfitan audieras, uel, audieris.

Sederat Hippomenes, uel, affuit.

Tamen ille decoris Mirator magis est, uel, ille decorum miratur magis & c.

Non tamen euentu iuuenum, uel, iuuenis.

Cytheream comprecor adfit, uel, Cythereia.

Digna ne cui gr. uel dignaq; sine interrogatione, quod nimis frigidum præ illo.

Fixerat obliquo iuuenis Cynireius, uel, cynereius. Politianus in ueteribus, cyniras & cynaras legitur.

Sicut pluuioper lucida caelo, uel, fuluo caelo.

Excitant idem qui præstant omnia uenti, uel, perflant, præstant. agnoscit Politianus, unde genitalibus aura Fauoni, apud Lucretium, & Florum uel floripater Zephrus, apud Claudianum Ouidium et alios, uidetur. n. Ouidius Florem hunc ita male harentem & nimia leuitate caducum esse ut ne, facilibus quidem auris repugnare possit.

Ex Libro. XI.

Passosq; habuere cap. uel, spansos, ut Politianus adnotauit.

Hic ferus expositum per. a. ar. os petit, uel, Exposito. p. a. a. obstitit.

Lambit & omniferos inhiat diuellere uultus. hic uersus in ueteribus emendatis non reperitur, & quidem si expungatur, nil detrimenti affert sensui, magis. n. su perfluit meo iudicio quam quem superius expunxerunt quidam de pentheo. Ille etiam matricum br. t. u.

Esse putes ramos & non fallere, uel, fallare.

Arentes cereris decerpfit. depressit Politianus.

Lamina fulua dapes admoto dente nitebant, sic in ple-risq; omnibus Politianus rigeabant, agnouit, & re-
fere Aldi her. premebant, quod minus placet.

Et inuiso meritis torquetur, uel, inuiso merito, quod mit

nus placet.

Distinctamq; lyram gemmis, uel, instructamq; fidem, ta
ste Polifiano.

Vltus abit Tmolo. Sic in ueteribus ut intelligatur, La
toius Vltus Marsiam & Midam abit a Tmolo & c.
uel, Vultus abit Tmolo, Tmolus deponit formam
hominis, quod minus placet.

Ædificant muros pacti pro m. aurum, uel pacto auro.
uel, Ædificat m. pactus pro m. aurum omnia recte.

Vix bene uirgineos Peleus euinxerat, uel, inuaserat, eum
xerat mihi melius.

Mille procos habuit, uel, Mille procis placuit.

Fratri fera bella pl. uel illi fer. b. p.

Quam miser (O pietas) sic in omnibus et rectissime Aldi
her. q̄ miser amplexans legūt expuncto et mœsti et
pij animi optimo argumento, quod in eiulatione illa
(O pietas) deprenditur, ut mihi uidentur.

Et nondum totos ornata capillos, uel, tortos, totos mihi
placet, uidentur. n. alludere ad Semiramidis historiã.

Corpus præterq; colorem Omnia seruanit, Aldus in emē
datos secutus codices, pariterq; colorem legit sensu con
trario poeta enim omnia seruata esse dicit præter colo
rem, quo. s. uerso cognouerunt feram lapideam fa
ctam, cum dicat, lapidis color indicat illum.

Et quæ pars admonet abstinet, uel, abstinet, uel, abstat, sed ab
stinet legendum teste Priscia. quilibro. ix. de præteritis
loquens sic ait, à sto quoq; composita seruant duplica
tionem præteriti, ut resto restiti, consto constiti, prosto
prostiti. Ouid. tamē abstinet pro abstinet, posuit. xi. Meta.

Halciōne lachrymis, & quæ pars admonet abstinet.

Ingemit Halcione, lachrymas mouet atq; lacertos, sic in
oibus & elegãter (ut mihi uidetur) Ouidius uno uer
bo & lachrymare cœpisse & lacertos extendere Hal
cionem declarat, quidam tamen tantum non suppres
serunt hanc lectiõnem suspicantes legendum esse La
chrymans, mouet atq; lacertos, quod an melius sit iud
dicent alij.

Subeunt illi materq; paterq;, uel, fraterq; parensq;.

Iris & Arquato, uel, arcato, uel, Arcuato quod non pla
cet, Politianus arquato.

Hunc Icelon superi, uel, Iceon, uel, Itacon Politiano teste
In faciem Ceycis abit sumptaq; figura, uel, formaq; sub
ipsa quod maxime placet.

Manusq; Ad disc. c. r. tetendi, uel, & discedentem. c. r. te
nenti, uel, Dum discedentem. c. r.

Fuit ab fuit utile tecum, uel, quoniã fuit, uel, multũ fuit.

Nec coniugiale solutum est sic legendum ut superius di
ximus in illo loco Nec coniugialia festa.

Quem mare carpentem substricta q;, uel, subtrac̃ta.

Prospiciat esperien, uel, eperien.

Nomenq; manet quia mergitur illo, uel, tenet & illic,
uel, illi.

Ex Lib. XII.

Nescius assumptis Priamus pater Æsacon, uel, puerum
pater.

Gentisq; simul cõmune pelafgæ, uel, pelafgum ut Virg.
O danauum fortissime gentis.

Obstupuere omnes Politianus obstipuere, i Donati etiam

cōmentarijs Obsipeco semper legitur.

At ueri prouidus augur, uel, prodigus auctor.

Et iam si gea rubebant, uel, signata.

Ætioonias impleri sanguine Thebas, sic legendum à Ciliciæ urbe Andromaches patria cuius pater Ætîo quem Achilles interfecit & urbem cepit ut Home. tradidit alij Echionias legunt pperam, quia Thebæ Bœotia ab Echione cadmi comite dictæ ut superius quorum fuit unus Echion, pro græcis steterunt.

Eadem hoc quoq; f. f. pronomem hoc ex uetustis reposuimus quod non parum gratiæ affert.

Quem uastum uastior ipse sic legendum ex ueteribus et frequenti poetarum locutione quâuis Aldus uastior ipso quod tamen non pexime, legit.

Certatimq; omnes uno ore arma arma loquuntur Aldus Cert. q. o. simul uno ore arma loquuntur.

Immanē sustulit aram, uel, i Martem sa. qd nō displicet.

Tempora perfringit, uel, perfregit, uel, perrupit, uel, pstringit Politiano teste.

Figitur hinc duplici grineus in lumina, uel, grineus lumina diuisa diphthongo.

Labefacta q; robora pulsat, uel, iactat.

Erigitur pedibusq; uirum proculcat equinis, uel, calcabat Politianus.

Et missum à dextra & c. à præp. ex ueteribus restitimus cum in uulgatis legatur, & missu dextra quod non ita placet.

Barba erat incipiens barbæ color aureus aurea, uel, aurea q; uel, aureus atq; Politiano.

Credi sic ipse uolebat, uel, sic esse.

Qui sena Leonum uinxerat inter se. c. u. nodis, uel, loris
uel, Qui saua leonum Sena magis placet, ut alibi
Ter ga nouenaboum & Clypeidns septemplicis.

Et exprimitur per densa foramina spissus sic in ueteribus.

Quidam duriuscula (opinor) lectione offensi pro spissus succus legunt.

Plaga facit gemitus ut corpore m. i. uel, in Cor. qd minus probatur.

Quae mihi tunc primum tunc est conspecta supremum
Raph. Regius hic quoq; foedissime labitur dum labi illos iactitat qui non legant potius, tunc est conspecta uolucris, quoniam Cæneus (ut ipse ait) in aqlam uersus fuerit, At Ouidius meo quidem animo in phœnicem potius nutatum inuuit, tum hic tum inferius sed auis nunc unica Cæneu in quo quidem loco Politianus in ueteribus quibusdam legi testatur sed auis nunc unica phœnix, ut tamen non negauerim legi posse, tunc est conspecta uolucris ita contenderim in phœnicem uersum non in aquilam ut ipse hallucinat periclimenus. n. inferius in aquilam uertitur non Cæneus.

Cogis & obductos annis rescindere, uel, restringere, uel, resciscere Politiano.

Nim uideor debere tui praconia rebus herculis Aldus tuis legit quod parum placet.

In uolucrem corpus nati Cygneida, uel, Phaetontida.

Ecquid ubi has iam iam casuras aspicias arces, uel, Ecquid ubi Iliacas Aldus Asiacas.

Non ea Tytides, uel, Tydides.

Nō audet oilens, uel, oileos oilens pro oileius oilei filius.

- Littora respexit, uel, prospexit, uel, prospiciens.
 Iste tulit p̄iū, uel, ipse, ista ad p̄tēptū ab oībus usurpatur.
 Qui cum uictus erit, uel, quod.
 Heu pars una ducū sic in oībus & quidē elegantissime
 interiectione admonendum apposita quidam tamen
 quos nihil mouet, & Ouidio dictare paratū Et pars
 una. d. fortasse (inquit) melius est.
 Velaturq; aliturq; uel, uenatur.
 Haud tamen efficiet, uel, haud inde.
 Si semel ista datis, uel, si tamen quod maxime placet.
 Nos te poteremur Achille i plerisq; omnibus potiremur
 Syllaba reclamante, potior uero & tertiæ & quartæ
 coniugationis inueniri testis est Prisc. libro. x. Virgil.
 Fas omne abruptum polydorum obtruncat & am-
 ro Vi potitur secūdū tertiā corripuit penultimā, Lucī-
 lius in. yi. Deficit alma ceres nec plebes pane potitur
 lib. etiam. yi. poteremur legit locum hunc citans.
 Tantum trahit ille timoris, uel, furoris.
 Num si petat auferat illa, uel, nec sperat ut auferat.
 Flamina sunt durāq; iubent, uel, flamina erant sunt me-
 lius uidetur p̄senti tpe ut iubent denegat & c.
 Fassoq; ignoscat, uel, fasso hoc ignoscet.
 Non hac sententia tantū fida sed & foelix cum sit satis
 esse fidelē, uel, sed & foelix cum sit facit esse si. quæ le-
 ctio Vlyssæum quid sapit quasi ab euentu facta nor-
 tanda putet.
 Et quid facundia possit, tunc patuit, uel, Re patuit.
 Dum uentus amicioresset, uel, mitior uarietas hac alibi
 quoq; legitur Externum patrio contingat amiciores ar-
 no, uel, mitius.

Et quid dederit domus una cruoris, uel, quem cruorem,
uel quos cruores

Aut tu iugulo, uel, pectore telum, uel, ferrum.

Verba mouent oris, uel, uota Politiano teste.

Quo me seruas damnosa senectus, uel, annosa.

Expilatq; genis oculos, uel, expellit, uel, extraxit quãquã

Regius expellit nullo modo legendum contendit.

Aduersaq; pectora iactant, uel, lassant.

Parentali morituræ more, uel, morte.

Effugiunt quo queq; potest Euboea duabus Et totidẽ nat
tis An. f. p. miror Priscianum lib. yij. Vbi hunc locũ
citat pro duabus deabus legere cum exemplaria oĩa
duabus habeant, Et nullo modo deabus legi possit, si
quidem Anij filia dea non erant & manifeste dicit
ẽ quatuor duas fugisse in Euboeam & totidem alter
as in Andron. poterat sanẽ Prisc. hinc exemplũ de
natis pro natabus accipere cum huiuscemodi exẽpla
illic tractet a Plauto accepta.

Ferre diu nequiere iouem, uel, luem.

Præter erant uecti, uel, prætereunt.

Quam dum pectendos pr. G. c. T. a. uel, cui dum utrũq;
recte quam alloquitur, cui dum præbet.

Auditaq; mente notauit, uel, auditaq; uerba.

Præsens potes ipsa uidere.

Vt uix circũeant dist. cr. ub. uel, ut uix sustineant quam
quidem lectionem quãq; præponenda non est æquota
men acrius insectatur Regius.

Dama leporesq; capraeq; uel, capriq; uel, caperq;.

Sentiet esse mihi, uel, ipse meas.

Sic se tibi misceat, uel, si se, sic, truculentius quid & pla
nẽ Cycloperum sonat.

Vinaq; per rimas proceraq; uel, properataq;.

Totaq; uertuntur supra caput æquora nostrū. qui sequuntur
uersus diuerso leguntur ordine.
in quibusdam.

Hactenus acta tibi. p. m. r. uel, acta mihi.

Hactenus & m. Quæ postquam redijt.
in alijs.

Quæ postquam redeunt.

Ac fueram nuper.

Talia dicentem dicturum & plura sic in ueteribus in
nonnullis & conuinc. desideratur.

Ex Lib. XIII.

Hoc mihi nil opus est, uel, sineq; nil opus est, uel, sine
opus est nullo prior lectio quanq̄ omnes placent, m̄
hi magis applaudebat.

Melius sequerere uolentem Aldus sequere manifesto er-
rore, sed impressori potius q̄ castigatori adscribimus.

Oppositumq; petens p̄tra. ζ. s. R. ingreditur fer. a stibus u.
sine copula ut sit petēs R hegion i greditur undas etc.
ubi p̄sens participium pro p̄tō auctores enim p̄tō pro
p̄nti et p̄senti pro p̄tō Prisc. teste in. xi. s̄ape utuntur.

Rhegion ingreditur feruentesq; & c.

Incubuit ferro decæptaq; decipit omnes, uel, incumbit p̄
senti tempore ut decipit.

Inde ferens lassos aduerso Aldus lapsos auerso.

Muneris esse tui, uel, Munus habere tuum.

Nerius Machareus comes experientis Vlyssæi, in nōnul-
lis Vlyssis sed Prisc. in. yi. Vlyssæi legit à ntō Vlyssæus
Hor. Nec cursus duplices p̄ mare Vlyssæi & i Epist.
Ithacensis Vlyssæi.

Diffudit uultus & reddidit omnia uocis, uel, oia uotis
quod mihi non satisfacit.

Nec mora misceri tosti, uel, cocti.

Ipsamq; precesq; repellit, uel, relinquit.

Quæ nisi uitasset pecoris pars una fuisset ex ueteribus sic restituiamus alij pars una maneret impresserunt, sed licet mutatus fuisset non tamen maneret, quia alij restituti fuerunt humanæ formæ, nisi maneret pro mansisset legamus.

Fictaq; probes ab imagine ueram, uel, formâq; probes. Nec adhuc spectasse tot annos.

Quinquennē poteras gr. q. e. p. uel, poterat quod minus probatur. dissidere uero aliquantulum uerborum ordinē huius loci minime mirū est in ope & in emēdato ab auctore & mendis à librarijs passim fœdato.

Et magno stat magna potentia nobis, uel, & paruo qd placet præ facultate enim spernendæ deæ parui sunt quacumq; homines possident.

Et abest custodia regi, uel, regis regi magis placet ut alibi Vir mihi semper abest in Ep.

Et noctē noctisq; deos hereboq; chaoq; sic in omnibus qn ēt Prisc. li. yi. hereboq; chaoq; .i. ab Herebo & à chao legit & exponit ubi quæ græca in os desinunt o, in u, mutare inquit & secundæ esse declinationis inter quæ ο χείρος chaus chai dicit aliqui tamen Herebonq; chaonq; impresserunt ut passim mutarēt aliqd

Durisq; in montibus ortæ, uel, summisq; Politiano teste mihi, duris, placet qd sequitur Molle frenum celebrant.

Nec eas sua tangit origo, uel, imago Politiano.

Iunonē ueteres finire coegerat, uel, coercuit.

Nunc sis mitissimus opto, uel, oro.

Cœlesti numine dignus, uel, munere.

Postq; alta cremata est Ilios quidam legunt Ilion ut Vit. præneste sub ipsa frequenti figura.

Suppea prerupit phr. r. classis sic in omnibus Aldus re-

inacula puppis.

Medijsq; *carina subdita Aldus subita impressorum (opi-
nor) errore spinæ mutatur, uel, curuatur.*

Non tamen oblitæ q; *multa pericula sæuo Aldus picula
sæpe, sed cū sint q; multa sæuo melius q; sæpe legitur.*

Clarus subit *Alba latino sic Politianus ex ueteribus emen-
dauit & historia exigit in alijs clarus subit ecce lati-
no, uel latinum.*

Iamq; *palatinæ summā proca gentis habebat hic quoq;
locus in deprauatis, sic legitur*

Iamq; Palatinus summæ loca gentis habebat.

Et succos alieno præstat alumno, uel, prebet.

Siluanusq; *suis semper iuuenilior annis sic in ueteribus
in nonnullis et maxime impressis. Silenusq; suis etc.
utrūq; recte nam quod Silenū suis annis iuueniliore
appellat uidetur alludere ad id quod dixit in fastis
Te quoq; in extinctæ silene libidinis urunt.*

Nequitia est quæ te non sinit esse senem.

Vt poterentur ea hic quoq; locus in plerisq; *deprauatus
ē, ut superius Nos te poteremur illic n. potiremur, hic
potirentur syllaba claudicante legitur.*

Tantoq; *potentior inquit, uel, peritior quod non minus
placet, quia superius coluit solertius &c. duo qui
sequuntur uersus in plerisq; desyderantur, malui ta-
men sic legi q; his angustijs fluere uberrimum alio-
qui fluuium & uidetur alludere ad id. Quia nulla la-
tinas inter Amadryadas coluit solertius hortos.*

Paucaq; *laudatæ dedit oscula qualia nunquam, uel, ta-
lia laud.*

Hæc loca magna colit in ueteribus nonnullis *Hæc lor-
ca sola quod maxime placet, quia dixit Nec toto
passim uagus errat in orbe, magna tamen intelligi*

potest, quæ ita magna illi uidentur, ut non existimet
operæ precium alio unquam discedere.

Quoq; magis caueas, sic in ueteribus in nonnullis time-
as, ut superius memoremq; time. uel, credas qd agno-
uit in ueteribus Politianus.

Durior & ferro quod noricus, uel, doricus.

Et modo de multis blanditus cuiq; ministris. Sic nos ex
ueteribus multis ut blandiatur omni familia, quod mo-
net in arte amandi, orauerat enim nutricem, uel, ali-
cui suadendo ministris, quod non displicet syllaba in
suadendo ultima breui, ut apud Iuuen. Plurimus hic
æger moritur uigilando, sed illum &c. in uulgatis
alicui blanditus amicis, quod non displicet.

Neq; erunt tibi tedia t. uel, nec. n.

Non tamen ante mihi curam excess. in nonnullis. Non
tamen ante tui, quod maxime placet.

Icta pedum motu trepidantium, & multa timentum,
uel trepidantem, & multa timentem, uel, gemetem
ut referatur ad sonum.

Quorum memor o, mea, uel, memor optima.

Festisq; parilibus, uel, palilibus, parilia à partu peco-
ris, ut festus ait, uel, palilia à Pale dea, cui Varrone
Plut. Plin. teste feriae fierent eadem sunt sacra, qbus
Roma condita est, ut in Fastis quoq;.

Congestis exiit armis, uel, coniectis eruit.

Substinere deam, in ueteribus nonnullis deum imita-
tione fortasse virgiliana, qui Venerem uirili genere in
ij. aenei. dixit. Descendo ac ducente deo, qua de re Ser-
uius & Macro. multa in Saturnalibus.

Reddentemq; suo non regia iura, uel nunc reg. uel re-
galia.

Et uacuae sua sic mandata, uel, suasisit in ueteribus multis.
Caelum accēpisse fatebor, uel, uidebor.

Ex Lib. XV.

Patrias age desere sedes
Et pete diuersi lapidosas Æsaris undas

Hæc diuerso ordine in nonnullis sic leguntur.

Lapidosas Æsaris undas.

Ipete diuersi patrias age desere sedes, quam lectionem
admittit Aldus, mihi tamen prior cōcinnior et æqua
biliores uisa est.

Mos erat antiquis, antiquis in omnibus non antiquus
ut Ald. her. in alijs fors erat.

His damnare reos illis absoluere culpa, uel, culpas in
codice nostro antiquissimo illis absoluere iustos, quod
mihi maxime congruere uidetur.

Tum quoq; sic lata est. Sic in omnibus Aldus manife
sto syllabæ errore data est, nisi cæsuram omittes, quæ
tamen nullo modo placere debet.

Sunt herbæ dulces, sunt quæ mitescere flamma,

Moliriq; queant, in codice antiquo, sunt quæ mitesce
re possint, Et mollire famem. Sed in ueteribus prope
omnibus hæc duo hemisichia non leguntur, sed pu
riori lectione continuatur.

Sunt herbæ dulces, Nec uobis lacteus humor &c.

In uiscera uiscera condi, uel in uiscere prior magis placet
quāquam utrunq; recte, ut Virg. Conditus in nubē,
& alibi. Nota conduntur in aluo, quod superius
diximus.

Protinus ereptas uiuenti pectore fibras, uel, uiuentis, uel,
moribundo, uel, iuuenili, in multis, iuueni, syllabæ
tamen insolita.

Palātesq; hoīes passim ac rōnis egentes, uel rōne carētes,
Aldi her, ac, omittunt supfluere putantes, licet in oī-
bus legatur, sed q̄ ibecillus uersus & oratio reddatur
iudicent q̄ numeros poeticos & sermonis puritatem
amāt, æmulatur aut̄ Lucretiū in. ij. sic elegātissime ut
Sed nil dulcius est bene q̄ munita tenere (oīa dicētē.

Edita doctrina sapientum templa serena
Despicere unde queas alios, passimq; uidere
Errare, atq; uiam palantis quærere uitæ

Quid sti ga quid tenebras & nomina uana, uel, numina.
Urgeturq; eadē ueniens, urgetq; priorem, uel, Urgeturq;
prior ueniens urgetq; priorem.

Vere nouo est tunc herba nitens. sic in plerisq; in alijs in
rens, in alijs recens.

Spesq; hominum primo materna habitauimus aluo, sic
nos ex ueteribus elegimus, in alijs, matrisq; habitus.

Adiutis aliquo conamine mēbris, uel, adiutisq; al.
Subruit hæc aui de. q. p. uel, surripit.

Solidarum morte ferarum, uel, more.

Tenuatur i auras, Aeraq; humor habet, uel, abit.

Sic toties uersa est fortuna locor, i nōnullis es, qd̄ placet
p̄ apostrophen, ut supius, sic ad feræ uenistis ab auro

Flumina profiliūt, aut excecata residūt, in (secula &c.
nulis exiccata, qd̄ Regius nō inueniri & repugna
re ijs q̄ poeta dicit nimis q̄ iracūde inclamat, ego tūc
exiccari fluum, uel, fontem dixerim, cum qua par
te solet in auras emitti, desinit.

Et Mysum, capiūsq; sui. r. q. p. Pœnituisse ferūt, alia nūc
ire Caicū, sic in plerisq; in nōnullis tñ, Emissum qd̄
placet, Virg. in Geor. Mysusq; Caicus.

Si quæras Alicen & Buran, in uulgatis, quæris & in

nonnullis, Burin, sed Pausanias & Pli. li. iij. de He-
lice et Bura Achaia urbibus oli haustiis meminert.

Qui soleant leuibus. n. c. p. uel, queis.

Corpora tabuerint, uel, tabescunt.

In quoq; delectos, uel, in quoq; dilectos, utrunq; recte deli-
guntur. n. unde lecta & eximie dicuntur hostiae. Et
diliguntur boues ab agricola quippe, qui comites sunt
in labore.

Cognita resuisu, uel, usu.

Armigerumq; Iouis Cythereadasq; columbas, uel, Cy-
thereias omnia refragante syllaba, ut licere putaueri-
mus Cythereiadas circa exemplum legere.

Vnguibus & puro. n. s. uel duro, puro melius.

Definet ante dies, in uulgatis, Deseret. Definet absolutum
magis placet.

Sic omnia uerti Cernimus, sic in omnibus Aldi her. te-
pora uerti, quod minus placet.

Dixerat Aeneae cum res troiana labaret, uel, labarat. La-
barat res troiana, quo tempore nauiganti in Italiam
Aeneae, hac Helenus in Epyro praedixit Virgil. teste.
quem sequi uideretur Oui. sed poterat et in patria ea-
dem praedixisse.

Externum patrio contingat amicus aruum, uel, aeternum
patria con. mutius.

Horriferum contra Borean, cum n littera scribendum
metri causa, ut Virg. Magnanimum Aenean & fa-
ta ex. s. Ald. tñ manifesto errore cum. m. impressit.

Nec formidantes ceruos icludite, uel formidatis. c. illudite.
Fando aliquem Hyppolitum uestras si contingit aures, sic
in ueteribus, sed & uulgatis Virgilij imitatione ma-
nifesta, Fando aliqd si forte tuas peruenit ad aures. Aldi

tamen her. in emendatos (mea sententia) secuti codices
uestras quoq; contigit aures, sed q̄ libenter Ouidius
Virgilium emulatus sit in imitationibus nostris
latius dicemus.

Quod uoluit finxit uoluisse & cr. u. uel, Quod uoluit
uoluisse infelix cr. u.

Damnauit meritumq; nihil pater eiecit urbe. Sic in ueteribus,
quos meliores experti sumus, in uulgatis arguit, immeritumq;
pater proiecit ab urbe. Eijcere & projicere ab urbe dicimus,
ut Virg. Nec non Tarquinium eiecitum Porfena iubeat
Accipere Cic. quid si eum ex urbe proieceris?
meritum nihil in bonam partem superius quoq;
utitur. Inq; nihil merito uetus est infamia saxo,
castior mihi uisa est prior lectio.

Ego ducere uana Frena manu spumis albertibus oblita
luctor, sic in omnibus Aldus pro luctor lustro impressit,
quo sensu non satis scio.

Seu latum est patria latum p. q. Quirini, sic in omnibus
& recte Ald. her. abolita uenustissima repetitione ita
legunt, Seu latum est aliquid patria & c.

Procul ab procul omina dixit. Idem Ald. her. procul o
procul omnia.

Certantq; ita dicere sortes, ita nos magis probamus q̄
uis Aldus & Regius certant addicere tuentur, uel
certasq; ita dicere.

In serpente deus prænuncia sibila misit. Sic in melioribus
in impressis sibila mouit.

En deus est, deus est. sic in omnibus, ut Vir. Deus ecce
deus. ad uerbum illud demonstrandi externationis
indicium uidetur. Ald. her. Et deus est deus est, quod
minus placet.

Mediamq; per urbem Tendit ad incuruomunitos. a. p.
sic in omnibus Aldus. Tendit & incuruo. m. & c.
quod minus placet.

Agmenq; suum, turbaq; sequentis, uel, frequentis.

Prærupta ceraunia, uel, celemnica.

Et spissi littoris Antium, sic legendum persuadet, &
Geographia ratio, & Valerij maximi historia, qui
Æsculapium appulisse Antium dicit, quemadmodum
& alij testantur.

Qui nominis hæres. Cæsares enim appellati sunt post il-
lum Imperatores, uel numinis hæres. i. potentia, aut
quia Augusto quoq; diuini honores decreti sunt.

Virg. Iurandasq; tuum per nomen ponimus aras.
Dumq; tulit lucem capere, uel numen capere.

Curasq; iubebit, uel uidebit.

Spacioso limite crinem, uel, spacioso lumine, quæ uarie-
tas in Virgilianis quoq; codicibus reperitur lib. ij. æn.

Tuum longo limite sulcus Dat lucem & c. sed limi-
te in utroq; poeta plures omnino habet amatores.

FINIS.

INDEX fabularum & aliorum quae in Ouid. Metamorph ut scitu dignissima sunt ita inuenta facillima Alphabetica serie uolenti sese offerunt.

Acheloiuariæ formæ & lucta cum Herc.	111
Achemenides ab Ænealiberatus, de quo Virg.	182
Achillis mors	162
Achillis arma Vlyssi data	169
Acis in fluuium	177
Aconiton è spuma cerberi	87
Actæon in ceruum	32
Adonis ex Myrrhaliæ arbore ducti	133
Adonidis cruor in florem	137
Aegæus Medeam excipit	87
Aegina olim cœnopia	88
Aegeria fletu in fontem tenuata	198
Aello ales	174
Æneas ad Didonem	180
Æneæ in Latium navigatio	173
Æneas in deum indigetem	189
Æneæ naues in nymphas marinas	188
Aglauros in saxum	28
Æneæ ætas	3
Æsacus in mergum	150
Æson ex sene in iuuenem	85
Æsculapius è coronide nascitur et datur chironi alendus	24
Æsculapius in draconem	200
Æsculapius Romam aduectus	201
Ætna Siciliae mons non semper ardebit et cur ardeat	199
Æthiopiae lacus epotos aut insaniam aut soporem facere	199

<i>Aglauros Cecropis filia in lapidem</i>	28
<i>Aiacis oratio contra Vlysssem pro armis Achillis</i>	
<i>in qua genus & gesta sua refert</i>	163
<i>Aiacis cruor in floreni hyacinthum</i>	169
<i>Albani reges</i>	189
<i>Alcidamantis filia in columbam</i>	86
<i>Alcinoi naues in saxa</i>	188
<i>Alcione in aueni</i>	150
<i>Altheæ fratres à Meleagro casti</i>	102
<i>Amaseni Siciliae annem modo fluere, mō arefcere</i>	198
<i>Amphionis exitus</i>	72
<i>Anaxarete puella in lapidem</i>	192
<i>Andromede ceto exposita</i>	53
<i>Andromedes & Persei nuptiæ</i>	54
<i>Angues plurimi ex guttis, quæ ex obtruncato Me-</i> <i>disæ capite cecidere, in Lybia nati</i>	52
<i>Angues ex hominum medulla</i>	200
<i>Anigrus amnis dulcis in amarum</i>	198
<i>Anij regis filia omnia in frumentum, uinum,</i> <i>oleum, tactu conuertentes in columbas</i>	173
<i>Animas transire in uaria corpora</i>	197
<i>Annus in quatuor tempora imitatur uitam hois</i>	197
<i>Antiphates læstrygonum rex</i>	183
<i>Antissa olim insula</i>	198
<i>Antigone in Ciconiam</i>	69
<i>Aper Calydonius</i>	100
<i>Apes ex tauro</i>	199
<i>Apes initio sine membris nasci</i>	200
<i>Apollo in pastorem</i>	25
<i>Apollo in pastorem</i>	70
<i>Apollo in coruum</i>	61
<i>Apollo in accipitrem</i>	70